

2+2=5

Michał Bieniek, Paweł Kulczyński, Yan Ptushko

Dokumentacja złożona do konkursu
na kuratorski projekt wystawy w Pawilonie Polskim
na 61. Międzynarodowej Wystawie Sztuki
w Wenecji w 2026 r. (fragment)

Paweł Kulczyński, Yan Ptushko

$2 + 2 = 5$

(propozycja ekspozycji w Pawilonie Polskim, Biennale Sztuki w Wenecji 2026)

W 2021 r. w Bachmucie w Ukrainie na ścianie szczytowej jednego z bloków powstał mural Yana Ptushki. Praca *Pomiędzy literami* przedstawiała dwa słowa: „True” oraz „Fake”, przenikające się i wzajemnie ograniczające czytelność, co przywoływało skojarzenie ze wzorem internetowego zabezpieczenia *captcha*. W tym samym roku we Wrocławiu Paweł Kulczyński zrealizował $2 + 2 = 5$ – projekt sfingowanego systemu dźwiękowej informacji publicznej, emitującego w przestrzeń miejską jawnie fałszywe komunikaty.

Obie prace powstały w ramach serii interwencji podejmowanych w przestrzeniach publicznych w Polsce, Ukrainie i Armenii. Była to próba organizacji zajmujących się sztuką i działalnością społeczną zwrócenia uwagi na nasilającą się w regionie dezinformację, wykorzystywaną do celów politycznych i kształtowania określonego światopoglądu.

W lutym 2022 r. rozpoczęła się pełnoskalowa inwazja Rosji na Ukrainę. Blok, na którym znajdował się mural Ptushki, zbombardowano; budynek częściowo spłonął. W Polsce tymczasem, mimo wygranej przez obóz demokratyczny w wyborach parlamentarnych w 2023 r., trwa – będąca efektem imperialistycznej polityki Rosji – wojna hybrydowa, której narzędziem jest dalsza, coraz bardziej efektywna dezinformacja. Jej strategię obejmują mowę nienawiści i szerzenie nieprawdy na temat przyczyn trwającej w Ukrainie wojny, a także dotyczącej wydarzeń II wojny światowej. W obu przypadkach bywa, że zakwestionowaniu ulegają fakty historyczne.

Projekt zatytułowany – za przywołaną pracą Kulczyńskiego – $2 + 2 = 5$ odnosi się do przesytu i przegrzania informacyjnego. Jest próbą ukazania mechanizmu, w którym istotną rolę odgrywa „rodzaj zagrożenia, który może się pojawić tylko tam, gdzie granice struktury, kosmicznej i społecznej, są wyraźnie zdefiniowane”ⁱ, a zdrowy rozsądek kapitułuje wobec rzekomej konieczności zapewnienia „bezpieczeństwa” danej grupie społecznej.

Wspomagane przez masowe środki przekazu zakłamywanie faktów mające za zadanie osiągnięcie partykularnych celów w polityce jest zjawiskiem dobrze znanym od lat 30. XX w. W momencie, w którym zwrot konserwatywny w demokracjach Zachodu staje się faktem, proceder ten znacznie przyspiesza, a homofobię w opartej na algorytmach i pozbawionej prawnej kontroli „rzeczywistości” medialnej wykorzystuje się wymiennie z ksenofobią, antysemityzmem lub innym rodzajem paranoi, kierując uwagę społeczną ku wyimaginowanym zagrożeniom zamiast przybliżać prawdziwy grunt polityczny aktualnych wydarzeń.

Proponowany projekt stara się ukazać napędzaną medialnie współczesność Europy Środkowej, w której przez nieprzerwane nadpisywanie faktów i fejków celowo przywołuje się stare demony nawiedzające region położony na niepewnym styku interesów Zachodu i Wschodu. Praca Pawła Kulczyńskiego z rozmysłem buduje analogie z systemami propagandy systemów totalitarnych XX w. Tymczasem wcielony do ukraińskiej armii Yan Ptushko odmalowuje mural z Bachmutu, uwydatniając namacalność katastrofy, jaką jest tocząca się wojna, i domagając się solidarności z ofiarami napaści. Medialność weneckiej Polonii jest dla Kulczyńskiego i Ptushki zapewniającym niezbędną widoczność nośnikiem ich przesłania, które właśnie teraz, gdy w Polsce nabrzmiewa histeria wokół szczelności granic, staje się jeszcze bardziej palące.

ⁱ M. Douglas, *Czystość i zmaza*, przeł. M. Bucholc, Warszawa 2007, s. 48, przekład zmodyfikowany za: J. Butler, *Uwikłani w płęć. Feminizm i polityka tożsamości*, przeł. K. Krasuska, Warszawa 2008, s. 239.

Paweł Kulczyński, Yan Ptushko

2 + 2 = 5

(proposal for an exhibition at the Polish Pavilion, Venice Art Biennale 2026)

In 2021, in Bakhmut, eastern Ukraine, a mural by Yan Ptushko appeared on the gable wall of one of the apartment blocks. The work, entitled *Between the Letters*, featured two words – “True” and “Fake” – intertwined and obscuring each another’s legibility, evoking the visual patterns found in CAPTCHA internet security systems. In the same year, Paweł Kulczyński carried out the project *2 + 2 = 5* – a fake public address system in Wrocław that solemnly broadcast blatantly false messages into the urban space.

Both works were created as part of a series of interventions in public spaces across Poland, Ukraine, and Armenia. This initiative, undertaken by several organizations engaged in art and social activism, aimed to draw attention to the escalating disinformation in the region, exploited for political purposes and to shape specific worldviews.

In February 2022, Russia launched a full-scale invasion of Ukraine. The block on which Ptushko’s mural was painted was bombed, and the building partially burned down. Meanwhile, in Poland, despite the victory of the democratic camp in the 2023 parliamentary elections, a hybrid war continues – a consequence of Russia’s imperialist policy, waged through increasingly sophisticated disinformation. Its strategies include hate speech and the dissemination of false narratives about the causes of the ongoing war in Ukraine, as well as about the events of World War II. In both cases, even indisputable facts are at times called into question.

The project, entitled *2 + 2 = 5* after Paweł Kulczyński’s aforementioned work, addresses the phenomenon of information overload and overheating. It seeks to reveal the mechanism in which a crucial role is played by “the type of danger which is not likely to occur except where the lines of structure, cosmic or social, are clearly defined,”ⁱ where common sense capitulates to the supposed necessity of ensuring the “safety” of a specific social group.

The fabrication of facts through the mass media to achieve particular political goals is a phenomenon well known since the 1930s. Today, as the conservative turn in Western democracies is becoming a reality, this practice is gaining significant momentum. Within an algorithm-driven and legally unregulated media “reality,” homophobia is deployed interchangeably with xenophobia, anti-Semitism, and other forms of paranoia – diverting social attention toward imaginary threats instead of illuminating the real political underpinnings of current events.

The proposed project seeks to present the contemporary, media-fabricated reality of Central Europe, where the relentless overwriting of facts and fakes deliberately summons the old specters haunting a region precariously situated at the intersection of Western and Eastern interests. Kulczyński’s work intentionally draws analogies with the propaganda systems of 20th-century totalitarian regimes. Meanwhile, by repainting the mural from Bakhmut, Ptushko, who has since been conscripted into the Ukrainian army, highlights the tangible devastation of the ongoing war and calls for solidarity and empathy with its victims. For Kulczyński and Ptushko alike, the media attention surrounding the Polonia Pavilion offers crucial visibility for their message – one that grows ever more urgent amid the rising hysteria over border security in Poland.

ⁱ Douglas, Mary. *Purity and Danger: An Analysis of Concepts of Pollution and Taboo*. London: Routledge & Kegan Paul, 1966, 114.